

БОШ
БЕОГРАДСКА
ОТВОРЕНА
ШКОЛА

**#ЕУ
ЗА ТЕБЕ**

АНАЛИЗА НОРМАТИВНОГ ОКВИРА И МАПИНГ АКТЕРА ПРОЦЕСА УПРАВЉАЊА КОМУНАЛНИМ ОТПАДОМ У ГРАДУ КРАЉЕВУ

ИЗВРШНИ РЕЗИМЕ

Анализа нормативног оквира и мапинга актера процеса управљања комуналним отпадом у Краљеву показује озбиљне недостатке у стратешком планирању и спровођењу обавеза локалне самоуправе. Локални план управљања отпадом истекао је 2022. године, а нови план, иако уговорен 2023, још увек није израђен.

Регионални план никада није започет, иако је обавеза прописана Законом о управљању отпадом.

Градска депонија „Кулагића ада” функционише као сметлиште, без испуњавања стандарда, на свега 2,5 км од центра града и у близини Западне Мораве. Од 2022. године бележе се учестали пожари, што је довело до екстремног загађења ваздуха и угрожавања здравља грађана. Обухват услуге сакупљања отпада и примарне селекције остаје ограничен (око 61% домаћинстава, са само 3100 домаћинстава укључених у селекцију).

Институционални оквир показује фрагментацију и недовољну координацију.

Скупштина града, Градско веће и градоначелник имају кључне надлежности, али недостатак политичке воље и конструктивне расправе успорава доношење и спровођење одлука. ЈКП „Чистоћа” располаже застарелим возним парком, недовољним бројем радника и слабом наплатом услуга. Одсек за заштиту животне средине и комунална инспекција немају довољно капацитета нити јасно дефинисане процедуре за реаговање у акцидентним ситуацијама. Цивилно друштво и медији доприносе подизању свести, али њихови предлози често остају игнорисани.

Кључни налази:

- Непостојање важећих стратешких докумената (локалног и регионалног плана).
- Неусаглашеност Споразума „Регион Краљево” са националним Програмом управљања отпадом.

- Неадекватна локација предвиђена за Регионални центар.
- Недовољно проширење обухвата услуге и примарне селекције.
- Озбиљни еколошки ризици због пожара на депонији и дивљих депонија.

Препоруке:

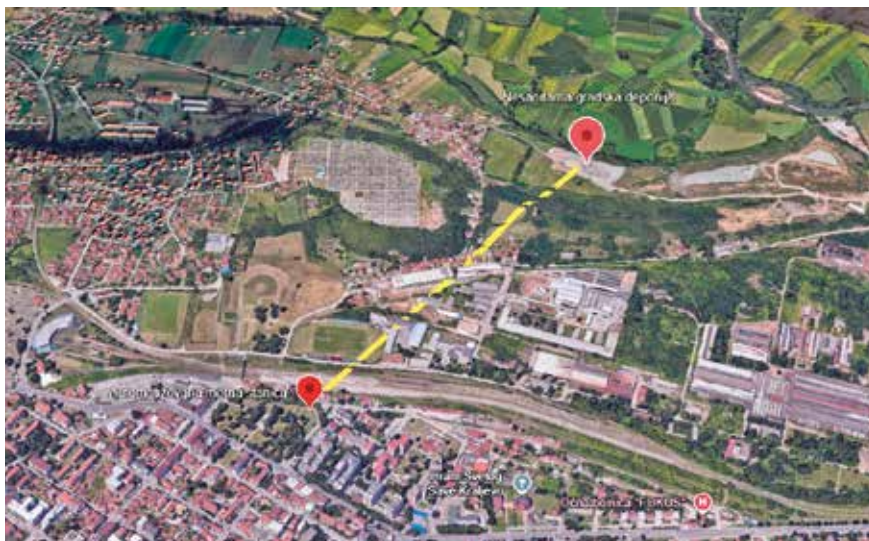
- Хитна израда и усвајање Локалног плана управљања отпадом.
- Ревидирање Споразума о регионалном управљању и усклађивање са националним Програмом.
- Одређивање нове локације за Регионални центар у складу са прописима.
- Проширење обухвата примарне селекције и сакупљања отпада на најмање 75% домаћинстава.
- Јачање капацитета ЈКП „Чистоћа” и унапређење координације са Градском управом.

УВОД

Увод и контекст

Управљање комуналним отпадом на територији града Краљева регулисано је кроз примену законских и подзаконских аката, одлука локалне самоуправе, као и кроз имплементацију националних и локалних стратешких докумената.

Комунални отпад се одлаже на градску депонију „Кулагића ада” која има статус сметлишта тј. не испуњава услове и стандарде прописане Уредбом о одлагања отпада на депоније („Сл. гласник РС”, бр. 92/10). Поред тога локација је удаљена само 2,5 км од центра града и 150-200 м од обале Западне Мораве. Нажалост, од 2022. године долази до појаве пожара на градској депонији-сметлишту чиме је значајно нарушен квалитет ваздуха. Највиши забележен резултат на станици за аутоматски мониторинг квалитета ваздуха Агенције за заштиту животне средине био је услед пожара на градској депонији 29.05.2025. године и то: 620 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ за ПМ10 честице и 497 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ за ПМ2,5 честице (саопштење Одсека за заштиту животне средине) Просечна дневна вредност за ПМ10

честице не сме да прекорачи 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. За $\text{PM}_{2,5}$ честице просечна годишња вредност не сме да прекорачи 25 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, док просечна дневна гранична вредност није прописана.

Закони и подзаконска акта (национални ниво)

1. Закон о управљању отпадом („Сл. гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 14/16, 95/18- др. закон и 35/23)
2. Уредба о одлагању отпада на депоније („Сл. гласник РС”, бр. 92/10)
3. Програм управљања отпадом у Републици Србији за период 2022-2031. године („Сл. гласник РС”, бр. 12/22)
4. Акциони план за спровођење програма управљања отпадом у Републици Србији за период 2022-2031. године.

Документи на локалном нивоу

1. Одлука о управљању комуналним отпадом на територији града Краљева („Сл. лист града Краљева”, бр. 16/17)
2. Регионални план управљања отпадом (не постоји, није започета израда)
3. Локални план управљања отпадом града Краљева (претходни план је истекао 2022. године, 2023. године потписан Уговор о изради, план још увек није израђен)
4. Годишњи програм управљања комуналним отпадом (израђује ЈКП „Чистоћа”, доноси Градско веће града Краљева) објављен у „Службеном листу града Краљева”, бр. 16/25
5. Споразум о заједничком вршењу послова управљања комуналним отпадом „Регион Краљево” („Сл. лист града Краљева”, бр. 22/16)
6. Одлука о усвајању Уговора о оснивању Друштва са ограниченом одговорношћу за управљање чврстим комуналним отпадом на територији града Краљево и општина Врњачка Бања, Параћин, Рашка и Трстеник („Сл. лист града Краљева”, бр. 27/16)

7. Локални програм заштите животне средине града Краљева 2016-2025. године („Сл. лист града Краљева”, бр. 32/16)

8. Одлука о одређивању локације за Регионални центар за управљање отпадом („Сл. лист града Краљева”, бр. 29/21)

9. Одлука о изради Плана детаљне регулације „Центар за управљање комуналним отпадом” („Сл. лист града Краљева”, бр. 37/21)

У Програму управљања отпадом у Републици Србији за период 2022-2031. године предвиђен је регион за управљање отпадом Краљево који обухвата територију града Краљева и општине Врњачка Бања и Трстеник. Регион Краљево по Споразуму из 2016. године обухвате и територију општина Рашка и Параћин. Нема јавно доступних докумената о иступању ове две општине из Региона Краљево. У Акционом плану за спровођење програма управљања отпадом у Републици Србији за период 2022-2031. године предвиђена је припрема техничке документације и почетак извођења радова за РЦУО Краљево за 2024. годину средствима из кредита НР Кине „Чиста Србија”. Овај циљ није реализован нити су усвојена одговарајућа планска акта на локалном нивоу у вези са локацијом регионалног центра за управљање отпадом. По Закону о управљању отпадом, обавеза јединице локалне самоуправе је израда и усвајање регионалног и локалног плана управљања отпадом. О изради регионалног плана нема доступних података, док је за израду локалног плана склопљен Уговор о изради 2023. године, али план није израђен. Једини стратешки документ на локалном нивоу који делимично покрива ову област је Локални програм заштите животне средине града Краљева 2016-2025. године.

Методологија

Анализирана су јавно доступна документа којима се уређује област управљања комуналним отпадом на националном и локалном нивоу. Ово је обухватало законе, подзаконска акта, стратешка документа (планове и програме), извештаје Агенцији за

заштиту животне средине, саопштење Градске управе. Приметна је нетранспарентност, односно недостатак података о реализацији пројекта РЦУО (регионални центар управљања отпадом) Краљево који би требало да се финансира из програма „Чиста Србије”. Недостају било какве изјаве кључних актера (градоначелник, директор Јавног предузећа за уређивање грађевинског земљишта) о тренутном статусу пројекта и планираној динамици реализације.

Кровни Закон који регулише ову област је Закон о управљању отпадом. Јединица локалне самоуправе није испунила законске обавезе које из ње проистичу тј. не у потпуности, а у вези су са стратешким документима. Тренутно не постоји важећи стратешки документ који регулише област управљања отпадом јер је Локални план у статусу израде од 2023. године. Главни документ за анализу и идентификацију актера била је Одлука о управљању комуналним отпадом на територији града Краљева која јасно дефинише улоге одређених актера. Такође, Статутом града Краљева („Службени лист града Краљева”, бр. 6/19) одређене су улоге градоначелника, Градског већа и Скупштине града, а које се тичу уређења комуналних услуга, коришћења градског земљишта и усвајања прописа. Ово је помогло да се успостави матрикс актера у области управљања отпадом на локалном нивоу.

Временски оквир за анализу докумената је био 10 година уназад. Уочен је недостатак извештавања о реализацији Локалног плана управљања отпадом који је важио до краја 2022. године. Извештавање Агенције за заштиту животне средине се врши редовно о градској депонији-сметлишту и дивљим депонијама се врши редовно. Анализирајући вести и саопштења о пожарима на градској депонији, може се уочити делимично побољшање транспарентности и брзине обавештавања грађана о овој акцидентној ситуацији.

Главни уочени недостатак је непостојање одговарајућих стратешких докумената на локалном нивоу и недостатак било каквих информација везаних за регионални центар управљања отпадом будући да је у питању пројекат од регионалног значаја који ће имати велики утицај на стање животне средине.

**Град без плана =
Грађани без заштите!**

**Локални план управљања отпадом
- Истекао 2022. г.**

**Локација за нову депонију
још увек није одређена!**

Анализа јавних политика и нормативних аката

Назив акта	Година доношења	Надлежни орган	Кључне одредбе	Идентификовани проблеми
Одлука о управљању комуналним отпадом на територији града Краљева	2017	Скупштина града Краљева	Поверавање управљања комуналним отпадом ЈКП "Чистоћа" Унапређење квалитета комуналне услуге Организовање селекције Управљање рециклажним центром	Недовољна имплементација Локалног плана управљања отпадом, непроширивање обухвата услуге, недовољан обухват примарне селекције
Годишњи програм управљања комуналним отпадом	2025	Градско веће града Краљева	Одређује обим и обухват сакупљања комуналног отпада, обухват примарне селекције. Предвиђена санација депоније	Није дошло до проширења обухвата сакупљања комуналног отпада и обихвата примарне селекције у односу на претходну годину
Споразум о заједничком вршењу послова управљања комуналним отпадом „Регион Краљево“	2016	Скупштина града Краљева	Финансирање заједничких активности и изградња регионалног центра. Одређивање локације будуће депоније. Оснивање регионалног комуналног привредног друштва	Неусаглашеност са Програмом управљања отпадом у Републици Србији за период 2022-2031. године

Назив акта	Година доношења	Надлежни орган	Кључне одредбе	Идентификовани проблеми
Одлука о усвајању Уговора о оснивању Друштва са ограниченом одговорношћу за управљање чврстим комуналним отпадом на територији града Краљево и општина Врњачка Бања, Параћин, Рашка и Трстеник	2016	Скупштина града Краљево	Оснивање Друштва са ограниченом одговорношћу за управљање чврстим комуналним отпадом на територији града Краљево и општина Врњачка Бања, Параћин, Рашка и Трстеник	Неусаглашеност са Програмом управљања отпадом у Републици Србији за период 2022-2031. године
Локални програм заштите животне средине града Краљево 2016-2025. године	2016	Скупштина града Краљево	Израда Регионалног плана управљања отпадом. Израда програма примарне селекције. Санација градске депоније. Санација дивљих депонија. Проширење обухвата услуге	Регионални план и програм примарне селекције нису израђени. Санација градске депоније је делимично изведена. Дивље депоније се редовно уклањају. Проширење обухвата минимално
Одлука о одређивању локације за Регионални центар за управљање отпадом	2021	Скупштина града Краљево	Одређивање локације. Основ за планска документа	Неадекватан одабир локације. Близина насеља. Близине З. Мораве
Одлука о изради Плана детаљне регулације „Центар за управљање комуналним отпадом“	2021	Скупштина града Краљево	Предвиђен рок од 9 месеци за израду ПГР-а	Изостављена је реч регионални што указује на намеру проширења градске депоније, а не изградњу регионалног центра

Одлука о управљању комуналним отпадом на територији града Краљева

Законски оквир: Закон о локалној самоуправи, Закон о комуналним делатностима, Закон о управљању отпадом, Закон о прекршајима, Статут града Краљева

Усвојена 2017. године („Сл. лист града Краљева”, бр. 16/17), орган који је усвојио је Скупштина града Краљева, у форми одлуке јединице локалне самоуправе

Области регулисања: општи услови и начин обављања делатности управљања комуналним отпадом, права и обавезе вршиоца управљања комуналним отпадом, права и обавезе корисника услуге сакупљања комуналног отпада, у дефинисање програма управљања комуналним отпадом, обрачун накнаде за пружену услугу, као и надзор над спровођењем управљања комуналним отпадом и казнене одредбе због неизвршавања утврђених обавеза од стране вршиоца и ко-рисника управљања отпадом.

Начела: одрживи развој, ефикасно коришћење ресурса, смањење трошкова обављања делатности управљања комуналним отпадом

Управљање комуналним отпадом је поверено ЈКП „Чистоћа” Краљево

Обавезе:

1) трајно и несметано пружање комуналне услуге корисницима под условима и на начин уређен законом, прописима и стандардима донешеним на основу закона;

2) прописани или уговорени обим и квалитет комуналних услуга, који подразумева тачност у погледу рокова, сигурност корисника у добијању услуга, здравствену и хигијенску исправност у складу са прописима;

3) редовно одржавање, развој и заштиту комуналних објеката, постројења и опреме који служе за обављање комуналне делатности управљања отпадом;

4) развој и унапређење квалитета услуге управљања комуналним отпадом, као и унапређење организације и ефикасности рада;

5) спровођење мера и услова прописаних законским и подзаконским актима;

6) селекцију и одвојено сакупљање комуналног отпада на територији града Краљева ради рециклаже (папир, метал, пластика, стакло и сл.);

7) комуналну опрему за одлагање отпада из домаћинства (канте, посуде, контејнере, еко кесе и сл.), из сопствених средстава, кроз цену комуналне услуге, средстава предвиђених буџетом града Краљева и донација;

8) управљање рециклажним центром за сакупљање отпада из домаћинства који је рециклабилан и који није могуће одложити у контејнере, односно посуде за комунални отпад (кабаста, биоразградиви и други отпад), укључујући и опасан отпад из домаћинства (отпадне батерије, акумулатори, уља и мазива, отпад од електричних и електронских производа, боје и лакови сл.).

Одлуком нису дефинисани рокови за испуњавање обавезе (успостављање примарне селекције и сл.)

Механизам финансирања: наплата корисницима комуналне услуге (домаћинства и пословни објекти), Буџет града Краљева, финансирање путем пројеката (конкурси министарства, домаћих и страних донатора)

Задужене институције: ЈКП „Чистоћа”, Градска управа града Краљева (Одсек за заштиту животне средине), а у делу надзора комунална инспекција и комунална милиција

ЈКП „Чистоћа” задужена за сакупљање и одлагање комуналног отпада, имплементацију примарне и секундарне селекције, управљање рециклажним центром (није изграђен), израда годишњих програма, одржавање градске депоније до њеног затварања, санација дивљих депонија, извештавање Агенције за заштиту животне средине.

Градска управа града Краљева (Одсек за заштиту животне средине) - имплементација Локалног плана управљања отпадом и извештавање о имплементацији на сваке две године, мапирање дивљих депонија, обезбеђивање дела средстава преко Програма коришћења средстава Буџетског фонда за заштиту животне средине

Комунална инспекција - надзор над применом ове одлуке, налагање повећања броја контејнера на одређеним местима или чешће динамику пражњења, замене и поправке дотрајалих контејнера

Комунална милиција - евидентирање одлагања ван депоније, евидентирање дивљих депонија

Статус имплементације – сакупљање отпада углавном функционише у складу са годишњим програмом, примарна селекција се спроводи само у одређеним деловима града у објектима индивидуалног становања, организовано је само засебно сакупљање стакала на територији града, одржавање градске депоније не функционише у потпуности (пожари на депонију), мапирање санација дивљих депонија се спроводи сваке године

Извештају о спровођењу – одлуком је дефинисано извештавање о имплементацији Локалног плана управљања отпадом на сваке две године што никад није спроведено, извештавање Агенције за заштиту животне средине се врши редовно (градска депонија и дивље депоније)

Недостаци у примени – недостатак имплементације Локалног плана управљања отпадом у периоду од 2017-2022. године, средства нису била планирана у Буџету града за спровођење плана, недостатак извештаја о имплементацији, изостало је проширење подручја обухваћеног комуналном услугом сакупљања отпада, примарна селекција је примењена у врло ограниченом обиму

Идентификоване празнине – недостатак комуникације приликом израде Буџета града, није консултован Одсек за заштиту животне средине приликом планирања средстава за набавку опрему за управљање комуналним отпадом (возила, посуде и сл.) иако је Локални план имао јасно дефинисане годишње трошкове, неадекватна наплата комуналних услуга и услед тога недостатак средстава за адекватнију примену Одлуке, недовољна едукација грађана о примарној селекцији

Сукоби или преклапање норми – надзор по Одлуци спроводи комунална инспекција док је за примену Закона о управљању отпадом задужена инспекција за заштиту животне средине, није дефинисана процедура обавештавања и реаговања у акцидентним ситуацијама.

Велики проблем представља специфична територија јединице локалне самоуправе – града Краљева, по површини од 1530 км², највећа у Србији. Поред удаљености појединих насеља, проблем је и планински рељеф, недостатак адекватних путева, мали број становника у појединим насељима и питање економске оправданости проширења услуге сакупљања отпада на комплетну територију јединице локалне самоуправе. Ове питање захтева детаљну и свеобухватну анализу коју треба да спроведе израђивач Локалног плана управљања отпадом, а затим и кроз процес јавне расправе треба доћи до оптималног решења.

Ресурсни и капацитетни лимит – приметан је недостатак средстава за спровођење и проширење адекватног управљања комуналним отпадом, што проистиче из недостатка стратешких докумената, недоследне имплементације истих, недовољне наплате комуналних услуга. Возни парк је недовољан и застарео. Приметан је и недостатак радника у ЈКП „Чистоћа”, као и неадекватно успостављени канали комуникације са локалном самоуправом.

Годишњи програм управљања комуналним отпадом

Предвиђа обим и обухват услуге сакупљања комуналног отпада, обухват примарне селекције и санацију депоније. Упоредба са Годишњим програмом за 2024. годину утврђено је да није дошло до проширења обухвата услуге сакупљања комуналног отпада, као ни проширења обухвата примарне селекције која се односи на 3100 индивидуалних домаћинстава у насељима Рибница и Ковачи. Организовано је одвојено сакупљање стакла на 8 локација у одговарајућим посудама тзв. „звонима”. Предвиђена су средства за покривање старог дела депоније, као и организовање едукативних радионица, акција чишћења и обележавања важних еколошких датума. Евидентирани су повећане количине отпада у односу на претходну годину.

Споразум о заједничком вршењу послова управљања комуналним отпадом „Регион Краљево”

Овај Споразум није у складу са Програмом управљања отпадом у Републици Србији за период 2022-2031. године који предвиђа да Регион Краљево чине град Краљево и општине Врњачка Бања и Трстеник, а у Споразум су укључене и општине Рашка и Параћин. Одређена је локација Регионалног центра за управљање отпадом, али тек 2021. године, регионални план управљања отпадом није започет и једини циљ који је у потпуности остварен је оснивање Регионалног предузећа за управљање отпадом „Регион Краљево” 2016. године.

Одлука о усвајању Уговора о оснивању Друштва са ограниченом одговорношћу за управљање чврстим комуналним отпадом на територији града Краљево и општина Врњачка Бања, Параћин, Рашка и Трстеник.

Регионално предузеће за управљање отпадом „Регион Краљево” основано је 2016. године. Иако се од 2022. године зна да је националним Програмом управљања отпадом предвиђено да Регион Краљево чине град Краљево и општине Врњачка Бања и Трстеник није дошло до иступања општина Рашка и Параћин из овог предузећа.

Здравље не може да чека!

Трошкови пожара и болести
већи су од улагања у решење.
Наша будућност зависи
од одлуке **ДНАС!**

Локални програм заштите животне средине града Краљева 2016-2025. године

У овом документу се налази једини доступан податак о процентуалном обухвату сакупљања отпадом на територији града Краљева, а то је да је обухваћено 61,2% домаћинстава на територији града Краљева. Упоређивањем насељених места која су обухваћена услугом сакупљања отпада у Локалном програму и Годишњем програму ЈКП „Чистоће“, види се да је услуга проширена и насељено место Врбу, што је минимални помак у временском периоду од 10 година. Примарна селекција је организована за 3100 домаћинстава у Рибници и Ковачима, али не постоји програм примарне селекције. Старији делови градске депоније се парцијално санирају док се дивље депоније редовно чисте на годишњем нивоу. Регионални план за управљање отпадом није ни започет.

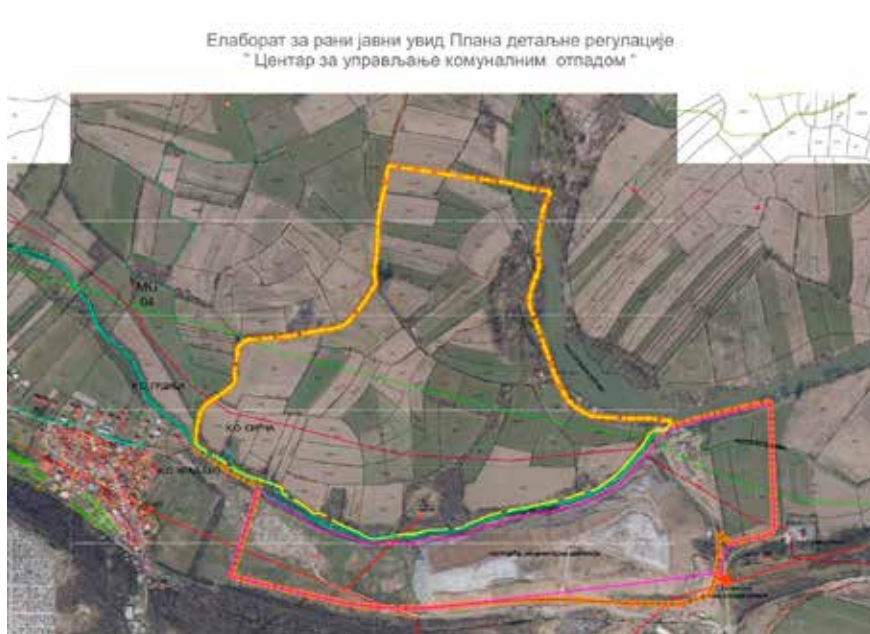
Одлука о одређивању локације за Регионални центар за управљање отпадом

Локација која је предвиђена овом одлуком обухвата површину од око 25 хектара и налази се у наставку садашње градске депоније. Не поштује препоруке из Уредбе о одлагању отпада на депоније због близине насељеног места и водотока.

Одлука о изради Плана детаљне регулације „Центар за управљање комуналним отпадом”

Овом Одлуком предвиђен је рок од 9 месеци за израду ПДРа, што није испуњено. Површина је остала иста, 25 хектара, али је у наслову изостављена реч регионални што указује на могућност да је у питању само проширење градске депоније, без трајног решавања проблема управљања отпадом.

Иако је активно решавање проблема регионалног управљања комуналним отпадом кроз институционалне оквире почело још

2016. године, укупни резултати су далеко од задовољавајућих. Основано је Регионално предузеће које се не уклапа се важећим националним Програмом управљања и већ 3 године не долази до иступања општина Рашка и Параћин из Споразума и састава Регионалног предузећа што показује крајњу незаинтересованост доносиоца одлука у локалним самоуправама за тему управљања отпадом. Одређена је неадекватна локација за регионални центар управљања отпадом која није у складу са одредбама Уредбе о одлагању отпада на депоније. Примарна селекција је започета, али се њен обухват не проширује, као ни укупан обухват сакупљања комуналног отпада. Будући да је количина отпада из постојећег обухвата све већа, а да је по процени из Годишњег програма век садашње депоније мање од две године, није ни могуће проширење обухвата због недостатка адекватног простора за одлагање (депоновање).

ХИЈЕРАРХИЈА ОДГОВОРНОСТИ У УПРАВЉАЊУ ОТПАДОМ

Скупштина
града Краљево
Градоначелник
Градско веће

Одсек за заштиту животне средине
Служба за управљање пројектима
локално
економски развој

ЈКП „Чистоћа“
Комунална инспекција
Комунална милиција

Цивилни сектор
- удружења грађана
- медији
- грађани

Доносиоци одлука

Оперативни и надзорни актери

Стручне и управљачке службе

Цивилни сектор

Матрикс актера и њихових улога

Актер	Надлежности	Ресурси	Ограничења	Однос са другим актерима
Скупштина града Краљева	усвајање: одлука, извештаја, стратешких докумената, планских докумената поверавање комуналних делатност	доносе одлуку о локацији РЦУО кроз планска акта обезбеђивање средстава кроз Одлуку о буџету	недовољна заинтересованост и информисаност о управљању комуналним отпадом, недостатак конструктивне расправе	усваја акта на предлог Градског већа, усваја извештаје стручних служби (извештај о имплементацији Локалног плана управљања отпадом)
Градско веће града Краљева	утврђује предлоге одлука усваја нацрте стратешких докумената, као и време и место јавне расправе	утврђује предлоге и нацрте свих аката релевантних за управљање комуналним отпадом	недовољна заинтересованост и информисаност о управљању комуналним отпадом, недостатак конструктивне расправе	утврђује предлоге аката које усваја Скупштина непосредан контакт са представницима стручних служби као известиоца на Градском већу
Градоначелник	склапа уговоре о донацијама и суфинансирању	доноси одлуке о приоритетним пројектима и начину управљања комуналним отпадом	недовољна комуникација са стручним службама и недовољна информисаност о управљању комуналним отпадом	председавајући Градског већа, сарадња са стручним службама Градске управе
Одсек за заштиту животне средине	координира израду стратешких докумената, њихову имплементацију и извештавање организује мапирање дивљих депонија	стручни кадар, искуство у имплементацији стратешких докумената	неукључивање приликом израде Буџета града, недовољна комуникација са ЈКП “Чистоћа” у акцидентним ситуацијама и недостатак јасно дефинисаних процедура, изостанак извештавања о имплементацији Локалног плана управљања отпадом	припрема аката за Градско веће, саветодавна улога при одабиру пројеката, сарадња са ЈКП “Чистоћом” при имплементацији Локалног плана и приликом пожара (загађење ваздуха)

Актер	Надлежности	Ресурси	Ограничења	Однос са другим актерима
Комунална инспекција	врши надзор над Одлуком о управљању комуналним отпадом на територији града Краљева	стручни кадар	изостанак кажњавања у складу са Одлуком	врши надзор над ЈКП “Чистоћа”, привредним субјектима и грађанима
Комунална милиција	евидентира одлагање ван депоније и дивље депоније	запослени са одговарајућом обуком	реакција само по пријавама грађана	сарадња са Одсеком за заштиту животне средине при мапирању дивљих депонија, сарадња са ЈКП “Чистоћа” при уклањању отпада одложеног ван депоније
Служба за управљање пројектима и локално економски развој	израђује пројекте у области управљања отпадом за одговарајуће конкурсе	дугогодишње искуство, велики број одобрених имплементираних пројеката	недостатак комуникације са свим актерима ради одређивања приоритета	сарадња са градоначелником, ЈКП “Чистоћа” и Одсеком за заштиту животне средине
ЈКП “Чистоћа”	управљање комуналним отпадом, одржавање градске депоније, организовање селекције отпада	активно учешће на конкурсима за субвенције и донације ради набавке, возила, опреме, побољшање енергетске ефикасности и слично	недовољна наплата комуналних услуга, застарео возни парк, недостатак радника, недостатак јасно дефинисаних процедура комуникације са Градском управом	сарадња са Одсеком за заштиту животне средине, Службом за управљање пројектима и локално економски развој И комуналном милицијом, под надзором су комуналне инспекције
Јавно предузеће за уређивање грађевинског земљишта „Краљево“	израда планских аката, избор локација за постављање посуда за комунални отпад	стручни кадар, дугогодишње искуство	План детаљне регулације “Центар за управљање комуналним отпадом” није још урађен, а предвиђени рок је истекао 2022. године	припрема планска акта за Градско веће, сарађује са ЈКП “Чистоћа” приликом израде Годишњег програма

Актер	Надлежности	Ресурси	Ограничења	Однос са другим актерима
Организације цивилног друштва	Учествују у јавним расправама, подижу јавну свест	знање и стручност, умрежавање, ентузијазам	игнорисање сугестија овог сектора, немогућност да се анимирају доносиоци одлука	сарађују са Одсеком за заштиту животне средине, Службом за управљање пројектима и ЈКП “Чистоћа” кроз едукације, округле столове и заједничке пројекте, учествују на јавним расправама о Буџету града
Медији	објављују саопштења, прилози о теми управљања отпадом	допирање до великог броја грађана, подизање свести	недостатак истраживачког и новинарства дубље анализе ових тема	Интервјуи и изјаве градоначелника, чланова Градског већа, председника Скупштине и сл, представника стручних служби Градске управе и ЈКП “Чистоћа”, преношење хитних саопштења (пожар, загађење ваздуха)
Грађани	врше притисак о решавању одређених питања (пријаве, петиције) стварају дивље депоније	бројност ентузијазам	недостатак свести о превенцији отпада и стварање дивљих депонија, недовољно кажњавање	пријаве инспекцији, алармирање и притисак на стручне службе

Скупштина града Краљева, у складу са Статутом града Краљева, усваја одлуке и стратешка документа из области управљања комуналним отпадом. Такође, усваја и извештаје о имплементацији Локалног плана управљања отпадом. Битан је актер и у одређивању локације за будући регионални центар за управљање отпадом, будући да је задужена и за усвајање одговарајућих планских аката, као и за обезбеђивање средстава кроз усвајање Одлуке о буџету. Одлучује и о томе коме се поверава спровођење комуналних делатности.

Градоначелник донеси одлуке о пројектима са којима се конкурише код домаћих и страних донатора и на тај начин утиче на обезбеђивање средстава и начин спровођења управљања комуналним отпадом и председник је Градског већа.

Градско веће града Краљева утврђује нацрте стратешких докумената и одређује време, место и трајање јавног увида и јавне расправе. Такође, усваје предлоге одлука.

Одсек за заштиту животне средине организује израду стратешких докумената, њихову имплементацију и извештавање. Кроз Програм коришћења средстава Буџетског фонда за заштиту животне средине планира обезбеђује део средстава за управљање комуналним отпадом.

Комунална инспекција врши надзор над Одлуком о управљању комуналним отпадом на територији града Краљева.

Комунална милиција евидентира одлагање ван депоније и дивље депоније.

Служба за управљање пројектима и локално економски развој израђује пројекте у области управљања отпадом за одговарајуће конкурсе.

ЈКП „Чистоћа” спроводи управљање комуналним отпадом, одржава градску депонију и организује примарну и секундарну селекцију.

Организације цивилног друштва учествују кроз процес јавне расправе у изради стратешких докумената и планирању буџета града. Кроз пројекте које су у вези са управљањем отпадом доприносе адекватнијем управљању отпада и подизању свести грађана.

Јавно предузеће за уређивање грађевинског земљишта „Краљево” израђује одговарајућа планска акта у вези са Регионалним центром за управљање отпадом и учествује у избору

локација за постављање посуда за комунални отпад (Годишњи програм).

Медији извештавају о темама у вези се управљањем комуналним отпадом и подижу јавну свест. Такође, преносе хитна саопштења и значајно доприносе да грађани буду обавештени о акцидентним ситуацијама.

Грађани имају две дијаметрално супротне улоге. Део грађана кроз активизам, потписивине петиција и пријаве инспекцијским органима покушава да унапреди област управљања комуналним отпадом док други део одлаже отпад на дивље депоније, у корита река и слично, укључујући и опасан комунални отпад и значајно угрожава животну средину.

Кључни налази

Решавање питања комуналног отпада и његовог одлагања на регионалном уведено је у институционалне токове 2016. године потписивањем Споразума између града Краљева и општина

Врњачка Бања, Трстеник, Рашка и Парачин. Основано је Регионално предузеће за управљање отпадом „Регион Краљево”. Иако се од 2022. године зна да је националним Програмом управљања отпадом предвиђено да Регион Краљево чине град Краљево и општине Врњачка Бања и Трстеник није дошло до иступања општина Рашка и Параћин из овог предузећа. Овакво понашање показује незаинтересованост доносиоца одлука на нивоу локалне самоуправе за ово важно питање.

Не постоје Регионални ни важећи локални план управљања отпадом који су обавеза у складу за Законом о управљању отпадом. Израда Регионалног плана није започета, док је Локални план у процесу израде од 2023. године (потписан уговор о изради). Једини стартешки документ који делимично покрива ову област је Локални програм заштите животне средине града Краљева 2016-2025. године.

Донета је Одлука о одређивању локације за Регионални центар за управљање отпадом и одлука о изради одговарајућег планског акта. Рок за израду овог планског акта истекао је 2022. године. Одређена локација је неадекватна јер се налази на недовољној удаљености од насељеног места – града Краљева и у непосредној близини реке Западне Мораве.

Одлука о управљању комуналним отпадом на територији града Краљева се делимично спроводи. Уведена је примарна селекција за 3100 домаћинстава у насељеним местима Рибница и Ковачи, али не долази до проширења обухвата домаћинстава која су обухваћена примарном селекцијом. Не долази до проширења обухвата услуге сакупљања отпада што је условљено и недостатком места за одлагање на постојећој градској депонији – сметлишту. Мапирање и санација дивљих депонија се редовно спроводе. Дивље депоније су потенцијално велика еколошка опасност због опасног комуналног отпада који може довести до загађења земљишта и могућности пожара на овим депонијама. Иако се редовно уклањају због непостајање организованог управљања отпадом на сеоском подручју често долази до њиховог стварања на истим местима. Велики проблем представља специфична територија јединице локалне самоуправе – града Краљева, по површини од 1530 км², највећа у Србији. Поред удаљености појединих насеља, проблем је и планински рељеф,

недостатак адекватних путева, мали број становника у појединим насељима и питање економске оправданости проширења услуге сакупљања отпада на комплетну територију јединице локалне самоуправе. Санација депоније се делимично спроводи, углавном земљана прекривка старог дела депоније и од 2022. године се дешавају удесне ситуације пожари који доводе до загађења ваздуха и алармантних концентрација загађујућих материја у ваздуху. Недостатак стратешког опредељења за решавање овог питања тј. избор одговарајуће локације за регионални центар управљања отпадом, уређивање Споразума са другим општинама и недостатак стратешких документа доводи до неадекватног управљања отпадом, учесталих пожара и загађења ваздуха и поновног стварања дивљих депонија.

Hijerarhija upravljanja otpadom

Препоруке

Краткорочне препоруке

1. Раскидање уговора о изради Локалног плана управљања отпадом и поновно спроведен поступак јавне набавке за израду Локалног плана управљања отпадом

Одговорни: начелник Градске управе, Одсек за заштиту животне средине, Одсек за јавне набавке

Рок: 3 месеца

2. Ревидирање Споразума о заједничком вршењу послова управљања комуналним отпадом „Регион Краљево”

Одговорни: градоначелник и председници општина потписница Споразума, представници локалних самоуправа у Скупштини „Региона Краљево”, директор „Региона Краљево”

Рок: 3 месеца

3. Одређивање нове локације за Регионални центар управљања отпадом

Одговорни: градоначелник који треба да формира одговарајуће радно тело за избор локације

Рок: 6 месеци

4. Петиција грађана за ургентну Одлуку о новој локацији депоније и санацији постојеће депоније

Одговорни: организације цивилног друштва, еколошки активисти

Рок: 3 месеца

Средњорочне препоруке

1. Усвајање Локалног плана управљања отпадом

Одговорни: одабрани понуђач, Одсек за заштиту животне средине, Градско веће града Краљева, организације цивилног друштва, заинтересована јавност, Скупштина града Краљева

Рок: 12 месеци

2. Усвајање Плана детаљне регулације за Регионални центар управљања отпадом

Одговорни: ЈП за уређивање грађевинског земљишта Краљево, Градско веће града Краљева, Скупштина града Краљева

Рок: 18 месеци

3. Проширење обухвата примарне селекције

Одговорни: ЈКП „Чистоћа”, Одсек за заштиту животне средине, Градско веће града Краљева, Службе за управљање пројектима и локално економски развој (финасирање из донација и субвенција), Скупштина града Краљева (финансирање из Буџета града)

Рок: 18 месеци

Дугорочне препоруке

1. Усвајање Регионалног плана управљања отпадом

Одговорни: градоначелник и председници општина потписница Споразума, представници локалних самоуправа у Скупштини „Региона Краљево”, директор „Региона Краљево”, Скупштине локалних самоуправа потписница Споразума

Рок: 2 године

2. Изградња Регионалног центра за управљање отпадом

Одговорни: Регионално предузеће за управљање отпадом „Регион Краљево”, Скупштине локалних самоуправа потписница Споразума (буџетско финансирање), Министарство заштите животне средине, пројекат „Чиста Србија”

Рок: 3 године

3. Проширење обухвата сакупљања отпадом на 75% домаћинстава

Одговорни: ЈКП „Чистоћа”, Одсек за Одсек за заштиту животне средине, Градско веће града Краљева, Службе за управљање пројектима и локално економски развој (финасирање из донација и субвенција), Скупштина града Краљева (финансирање из Буџета града)

Рок: 5 година

*„Овај материјал објављен је
уз финансијску помоћ Европске уније.
За његову садржину одговорна је
искључиво организација Краљевачки развојни центар
и он не одражава нужно ставове Европске уније.”*

*„Овај материјал објављен је
уз финансијску помоћ Европске уније.
За његову садржину одговорна је
искључиво организација Краљевачки развојни центар
и он не одражава нужно ставове Европске уније.“*

Метла знања за чистије Краљево